

DANTE ALIGHIERI

Vita Nuova

Het nieuwe leven

ca. 1293

Biografie

Dante Alighieri (1265–1321)

Dante Alighieri werd geboren in mei of juni 1265 in Florence, als lid van een niet-adellijke maar fatsoenlijke familie. Hij verloor zijn moeder vroeg. Hij studeerde filosofie en retorica, leerde Latijn en Provençaals, en werd al vroeg een bekend dichter in de kring van de zogeheten "stile nuovo" — de nieuwe stijl die de liefdespoëzie verinnigde en vergeestelijkte. Zijn leven lang bleef hij het gelaat van Beatrice Portinari bij zich dragen: een meisje dat hij voor het eerst zag toen hij negen jaar oud was, en dat stierf in 1290 voordat ze dertig was.

Dante was ook politiek actief. Hij bekleedde ambten in Florence, reisde als ambassadeur naar Rome, en raakte verwickeld in de strijd tussen de Witte en de Zwarte Guelfen. In 1302 werd hij, terwijl hij in Rome verbleef, bij verstek veroordeeld tot ballingschap. Hij keerde nooit meer terug naar Florence. Hij stierf op 13 of 14 september 1321 in Ravenna, achtenvijftig jaar oud, net na het voltooien van de Goddelijke Komēdie.

La Vita Nuova — het kleine boek — schreef hij omstreeks 1293, drie jaar na de dood van Beatrice. Het is

zijn vroegste grote werk: een mengvorm van proza en gedichten, een minnedagboek en een mystieke meditatie tegelijk. Het boek vertelt hoe Dante Beatrice zag, liefhad, verloor, en hoe die liefde hem opvoedde — niet naar de wereld toe, maar weg van de wereld.

— *De redactie*

Voorwoord

La Vita Nuova is een boek zonder weerga in de middeleeuwse literatuur. Het is geen roman, geen gedichtenbundel, geen theologisch traktaat — maar alle drie tegelijk. Dante vertelt de geschiedenis van zijn liefde voor Beatrice in proza, en laat de gedichten die hij voor haar schreef daarin opnemen; daarna geeft hij van elk gedicht een gedetailleerd commentaar op de structuur en de betekenis. Dit drievoudige weefsel — verhaal, gedicht, interpretatie — is zijn eigen uitvinding.

De tekst begint met de eerste ontmoeting, toen Dante negen jaar oud was en Beatrice eveneens. Die eerste blik is meteen goddelijk. Beatrice is van het begin af aan meer dan een meisje: zij is een teken, een engel, een weg. Haar groet bezorgt Dante zaligheid. Haar dood — beschreven in het midden van het boek met een terughoudendheid die bijna ondraaglijk is — stort de wereld in rouw.

Het boek eindigt met een visioen en een belofte. Dante belooft over Beatrice te schrijven zoals nog nooit iemand over een vrouw heeft geschreven. Die belofte zal hij nakomen — in de Goddelijke Komedie, dertig jaar later, zal Beatrice hem door het Paradijs leiden.

Deze Nederlandse vertaling volgt de structuur van het origineel nauwgezet: proza voor het verhaal, vers voor de gedichten, commentaar in een eigen register. De gedichten zijn cursief weergegeven; het commentaar staat iets smaller.

— *De redactie*

Vita Nuova

Het nieuwe leven

In het begin van het boek van mijn herinnering, waar nog maar weinig te lezen valt, staat een opschrift: *Incipit Vita Nova*. Onder dat opschrift vind ik vele dingen opgetekend, en daaronder de woorden die ik in dit kleine boek wil overnemen -- niet alles, maar tenminste hun wezen.

Negenmaal reeds was sinds mijn geboorte de hemel van het licht teruggekeerd naar hetzelfde punt in zijn omloop, toen voor het eerst de glorieuze vrouwe van mijn geest aan mijn ogen verscheen: zij die door velen Beatrice werd genoemd, zonder dat zij wisten waarom. Zij had toen al zo lang in dit leven doorgebracht dat de sterrenhemel in haar tijd één twaalfde deel van een graad naar het oosten was verschoven. Zo verscheen zij mij bijna aan het begin van haar negende jaar, en ik zag haar bijna aan het einde van het mijne. Haar kleed was op die dag van een edele, gedempte karmijnrode kleur, gegordeld en versierd op de wijze die haar zeer tedere leeftijd het best paste. Op dat ogenblik, zeg ik in volle waarheid, begon de levensgeest,

die huist in de verborgenste kamer van het hart, zo hevig te beven dat de kleinste polsslag van mijn lichaam ervan meetrilde. En in dat beven sprak hij deze woorden: Zie, een god sterker dan ik, die komt en over mij zal heersen. Op datzelfde ogenblik raakte de geest van het gevoel, die verblijft in de hoge kamer waarheen alle zintuigen hun waarnemingen brengen, vervuld van verwondering en richtte zich vooral tot de geesten van de ogen met de woorden: Nu is uw zaligheid verschenen. En de natuurlijke geest, die zetelt waar ons voedsel wordt verteerd, begon te schreien en zei in zijn schreien: Ach, ellendige! hoe vaak zal ik voortaan worden belemmerd.

Vanaf dat ogenblik regeerde de Liefde mijn ziel volkomen. Zij werd terstond met hem verbonden, en met zo zeker en onbetwistbaar gezag -- door de kracht van een sterke verbeelding -- dat mij niets overbleef dan voortdurend al zijn geboden te volbrengen. Vaak gebood hij mij te gaan zoeken of ik dit jongste der engelen mocht aanschouwen. Daarom ging ik in mijn jongensjaren dikwijls naar haar uitkijken, en vond haar zo edel en lovenswaardig dat men van haar zeker had kunnen zeggen wat de dichter Homerus zegt: Zij leek niet de dochter van een sterfelijk mens, maar van een god. En hoewel haar beeld, dat altijd bij mij was, een vreugde voor de Liefde was om mij te onderwerpen, bleef het toch van zo volmaakte hoedanigheid dat het de Liefde nooit toestond mij te

overheersen zonder de trouwe raad van de rede, telkens wanneer die raad nuttig was om aan te horen. Maar omdat ik, als ik te lang bij de hartstochten en daden van zo jonge jaren zou stilstaan, mijn woorden misschien sprookjesachtig zou doen klinken, laat ik die terzijde en ga voorbij aan veel dingen die men naar het voorbeeld hiervan kan raden. Ik kom nu tot wat met grotere helderheid in mijn geheugen staat geschreven.

Nadat er zoveel dagen waren verstreken dat precies negen jaren waren voltooid sinds de verschijning van dit hoogst genadige wezen, gebeurde het op de laatste van die dagen dat dezelfde wonderbaarlijke vrouw mij verscheen, geheel in zuiver wit gekleed, tussen twee edele dames die ouder waren dan zij. Terwijl zij door een straat ging, wendde zij haar ogen naar de plek waar ik stond, diep verlegen. Door haar onuitsprekelijke hoffelijkheid, die nu in de Grote Cirkel wordt beloond, groette zij mij met zo deugdzame houding dat ik op dat moment meende de uiterste grenzen van de zaligheid te aanschouwen. Het uur van haar zoetste groet was precies het negende uur van die dag. En omdat het de eerste maal was dat enig woord van haar mijn oren bereikte, raakte ik in zo grote zoetheid dat ik vandaar wegging als iemand die dronken is. Terug in de eenzaamheid van mijn kamer begon ik te denken aan deze hoogst hoffelijke vrouw. Terwijl ik aan haar dacht, overviel mij een aangename sluimer, waarin een